

Державний вищий навчальний заклад
«Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»
факультет фізично виховання і спорту
кафедра спортивно – педагогічних дисциплін

ДИПЛОМНА РОБОТА

на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти

на тему

Роль тренера як педагога у діяльності футбольної команди

Виконав: студент II курсу, 21м групи
спеціальності 017 - фізична культура і спорт
Лесів Св'ятослав Іванович

Керівник: професор Ступар М.І.

Рецензент: к.н.фіз.вих. доцент Маланюк Л.Б.

Івано-Франківськ - 2022р.

Анотація.

Сучасний рівень розвитку спорту пред'являє усе більш зростаючі вимоги до ролі керівника спортивного колективу, його майстерності. Діяльність тренера має багатофакторний педагогічний характер і здійснюється в рамках визначеної педагогічної системи.

У магістерській роботі ми послідовно і в повному обсязі намагалися розкрити процес становлення педагогічної майстерності тренера та його роль як викладача у діяльності спортсмена або футбольної команди як людини, яка протягом усього терміну перебування спортсмена у спорті, несе відповідальність не лише за якість перебігу тренувального та змагального процесу, а й за формування спортсмена як професіонала та особистості.

На основі результатів власних досліджень та матеріалів спеціальної літератури, в роботі ми намагалися висвітлити суть та охарактеризувати взаємодію і взаємовплив соціально-психологічних феноменів, що обумовлюють роль в управлінні футбольною командою суб'єкта спортивно-педагогічної діяльності, яким є на сьогодні тренер по футболу.

Ключові слова: керівництво, тренерська діяльність, особистість, психолого-педагогічна діяльність.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ I. СУЧАСНИЙ ТРЕНЕР У ПЕДАГОГІЧНІЙ СИСТЕМІ.....	8
1.1 Педагогічна система «тренер – спортивний колектив».....	8
1.2 Функції тренера.....	12
Висновки до розділу 1	25
РОЗДІЛ II. МЕТОДИ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	28
2.1 Методи дослідження.....	28
2.2 Організація та етапи дослідження	28
РОЗДІЛ III. ДІЯЛЬНІСТЬ ТРЕНЕРА ТА ЙОГО РОЛЬ ЯК ОФІЦІЙНОГО КЕРІВНИКА КОМАНДИ.....	31
3.1 Діяльність тренера у футбольній команді як педагога	31
3.2 Особливості тренерської діяльності.....	33
Висновки до розділу 3.....	37
РОЗДІЛ IV. АНАЛІЗ ТА УЗАГАЛЬНЕННЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ.....	39
4.1 Зміст і структурні компоненти професійної ролі тренера.....	39
4.2 Зміст і структурні компоненти професійної ролі тренера.....	45
4.3 Причини неефективного керівництва командою.....	52
Висновки до розділу 4.....	56
ВИСНОВКИ.....	58
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	61
ДОДАТКИ.....	68

ВСТУП

Актуальність теми. Роль тренера в управлінні командою в певній мірі визначає його ефективність в роботі. Науковці підкреслюють важливість проблеми формування ефективної ролі тренера, тобто дієвого, який реально сприяє підвищенню результативності змагальної діяльності спортсменів. Сучасний рівень розвитку спорту пред'являє усе більш зростаючі вимоги до ролі керівника спортивного колективу, його майстерності. Проблема педагогічної майстерності тренера і його ролі - одна з центральних у теорії і практиці педагогіки і психології спорту. Щоб зрозуміти психолого-педагогічні особливості спортивної діяльності тренера, необхідно розібратися в характері одного з найважливіших її чинників - особистості тренера. Його представляли то, як людину догматичну і грубувату, який прагне виховати такі ж якості у спортсменів, що знаходяться під його керівництвом, то, як невдачу зі свистком на шії. У деяких випадках - це був портрет мужнього лицаря з сильною волею і високими моральними принципами, готового захистити своїх вихованців від помилок, підготувати до життя. Сформулювати в них позитивні риси характеру і виховати стійкість діяльності.

Спортсмен будь-якого рівня - від новачка до майстра високого класу - вдосконалює свої навички та тренуваність в умовах перевантаження нервової і фізіологічних систем. Високий рівень фізичної підготовленості можна досягти тільки за умови повного розуміння і співпраці між тренером і спортсменом.

Деякі автори і дослідники зробили спробу орієнтовно дати відповіді на наступні питання: чи існує ідеальний тип особистості тренера? Як сприймають особистісні особливості тренера його вихованці? Якими важливими рисами повинен володіти тренер як педагог? Які критерії його педагогічної майстерності та стилю управління командою?

Вивчення особистості тренера почалося в середині 20 століття. Ряд вчених-психологів внесли величезний внесок у вивчення цього питання.

Наприкінці 60-х років в Англії англієць Хендрі намагався виявити особистісні особливості, необхідні ідеальному тренеру, і опитав для цього спортсменів і самих тренерів. Огілві і Татко вивчали особливості характеру тренера. Великий внесок у вивчення особистості тренера внесли такі дослідники як М. Мосстон, Джон Лой, Джон Вуден, Баррі Хуссман, Ніл і ряд інших зарубіжних вчених-психологів.

Розробкою цього питання активно займалися вчені з 50-х років 20 століття вони внесли чималий вклад у вивчення особистості і ролі тренера. Слід відзначити роботу таких психологів як Р. Л. Кричевський, А. Н. Леонтьєв, Г. М. Андрєєва, І. П. Волков, Ю. А. Коломойцев, І. М. Решетень.

Глибоко вивчають питання тренерської діяльності українські фахівці В. М. Платонов, В. І. Воронова, А. Р. Гринь.

Вивчаючи специфіку діяльності тренера спортивного колективу, шляхи оптимізації процесів виховання і навчання, психолого-педагогічні аспекти формування і становлення їх особистості, ми використовували теоретичні положення педагогів, психологів, теоретиків фізичного виховання Б. Г. Ананьєва, Ю. К. Бабанського, А. А. Бодалева, В. В. Давидова, А. Г. Хрипкової, З. А. Малькової, Е. С. Кузьміна, В. М. Платонова, А. Ц. Пуні, П. А. Рудика, Б. Т. Лихачова, Т. Н. Малоковської, Т. Е. Коннікової, Л. П. Матвєєва, В. П. Філіна, М. Я. Набатнікової і ін.

Вивчення ведучих компонентів у структурі педагогічної діяльності дозволило визначити оптимальну структуру знань тренера, виявити і класифікувати професійно значимі уміння, співвіднесені з педагогічними здібностями, що розвиваються в процесі діяльності, і психологічними якостями особистості тренера, визначити особливості творчого рішення спортивних і педагогічних задач.

На різних рівнях майстерності тренера і визначення його ролі, ведучими стають різні компоненти структури його діяльності. Тому дуже важливо з'ясувати, які труднощі випробовують тренери на різних етапах своєї роботи і

намітити шляхи їхнього подолання, порівнюючи діяльність починаючих і досвідчених тренерів.

Таким чином, важливість і актуальність даної проблеми обумовлена необхідністю визначення ролі тренера-викладача та соціально-психологічних особливостей його становлення як суб'єкта спортивно-педагогічної діяльності. З'ясування об'єктивних та суб'єктивних чинників, які сприяють ролі та детермінують професіогенез спортивного педагога, механізмів проектування власної діяльності й себе як професіонала, а також специфіки професійного розвитку. Актуальність та значущість нашого дослідження визначається також і практичними завданнями, що пов'язані з розробкою системи психологічного супроводу професійної ролі тренера-викладача.

Мета та завдання роботи – провести теоретичний аналіз і визначити особливості ключової ролі тренера в управлінні спортивним колективом та структуру його професійного іміджу в командах різного рівня, як фактора успішності професійного становлення. Передбачається, що у тренерів котрі мають високу кваліфікацію, оцінка своїх професійно важливих якостей більш реалістична і більш фундаментальна і вагома їхня роль в управлінні командою.

Метою магістерської роботи є дослідження, що полягає у визначенні і вивченні ролі тренера в підготовці і управлінні футбольною командою, послідовно і в повному обсязі розкрити процес становлення педагогічної майстерності тренера та його менеджерській діяльності.

Мета роботи передбачає виконання таких **завдань**:

1. Вивчити педагогічну систему тренер - спортивний колектив та роль тренера в ній.
2. Розкрити професійно важливі якості особистості тренера та розглянути особливості тренерської роботи в команді.
3. Провести експериментальне дослідження професійної ролі тренера в

управлінні футбольною командою.

4. Узагальнити шляхи формування професійно важливих якостей особистості тренера, його авторитет та причини неефективного керівництва командою.

Об'єкт дослідження: професійні та особистісні якості тренера та їх роль в управлінні командою.

Предмет дослідження: зміст і структурні компоненти професійної ролі тренера з футболу та індивідуально-психологічні особливості особистості тренера, які детермінують позитивний імідж тренера та його роль під час роботи з командами різного рівня підготовки.

Методи дослідження: для розв'язання поставлених завдань ми використали:

1. Аналіз та узагальнення літературних джерел та емпіричних даних.
2. Документальний метод.
3. Педагогічне спостереження .
4. Анкетування та експертні інтерв'ю.
5. Методи математичної статистики.

Наукова новизна одержаних результатів.

- Доповнено знання про ефективність ролі тренера як носія професіоналізму, важливого для успіху команди.
- Доповнено знання про роль тренера в управлінні командою, що може розглядатися як фактор покращення ефективності групової взаємодії в процесі гри та задоволеністю потреб спортсменів.

Практичне значення одержаних результатів є те, що вона може бути використана вчителями фізичного виховання, тренерами, студентами, які навчаються на профільних факультетах і в майбутньому поповнять ряди тренерсько-викладацького складу футбольних команд, ДЮСШ, тощо.

Апробація результатів наукового дослідження. Основні положення роботи були оприлюднені на методичній нараді тренерів ДЮСШ м.Галич (вересень 2022 року).

Структура дипломної роботи. Магістерська робота складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатку. Текст магістерської роботи викладений на 60 сторінках комп'ютерного набору, вміщує 2 таблиці. У роботі використано 70 джерел літератури. Загальний обсяг роботи складає 68 сторінок.